

Document Estratègic

1.1 INTRODUCCIÓ/FILOSOFIA

L'Informe Brundland de la Comissió Mundial sobre el Medi Ambient i el Desenvolupament de 1987 posa de manifest que en els processos de desenvolupament cal prendre consciència dels límits que imposa la natura i els factors ambientals i que el mal ús dels recursos naturals i la contaminació poden posar límits al desenvolupament en el millor dels casos i el poden fer del tot inviable si no s'atenen les mesures de conservació.

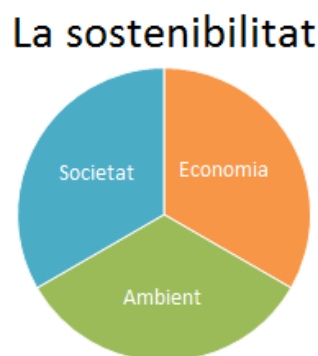
A partir d'aquell moment es defineix el desenvolupament sostenible com aquell que manté l'equilibri entre la protecció de l'entorn natural, la dinamització econòmica i les activitats socials de tal manera que l'ús dels recursos en permeti una utilització per les generacions futures. Això fa es situïn els factors ambientals com uns actors protagonistes en els processos de desenvolupament econòmic.

En tot cas l'informe també promou la formació i la innovació com una estratègia que ha de contribuir de forma decisiva en el creixement sostingut i durador de les activitats econòmiques que preservin l'entorn animant a incorporar en els plans d'acció nous processos i noves tècniques.

Per tant podríem concloure que el concepte de sostenibilitat no és un concepte que té com a únic objectiu protegir els espais naturals. El que pretén és protegir els valors naturals i culturals d'aquests espais de les activitats antròpiques sense que això signifiqui que cal abandonar qualsevol activitat en aquets entorns. Implica que les activitats han d'estar condicionades pels factors territorials ja que aquests tenen, en aquets entorns de debilitat, una major capacitat de generar activitat econòmica i per tant benestar social que aquelles activitats que sobrepassen la pressió sobre l'ambient dels espais protegits.

Sovint es presenta la sostenibilitat com l'equilibri entre els components ambientals, socials i econòmics.

Taula 1 Esquema tradicional de la Sostenibilitat

Al Priorat no es pot plantejar el desenvolupament sostenible com un equilibri entre els components ambientals, socials i econòmics. La sostenibilitat al Priorat s'ha de plantejar com una condició que es fonamenta en els factors ambientals que esdevenen el punt de reflexió i de canvi en els plantejaments de les estratègies de desenvolupament.

Carta Europea Turisme Sostenible PN Montsant-Priorat

Les dinàmiques recents econòmiques del Priorat demostren que el territori esdevé el component clau de diferenciació i distinció que no només el fa diferent sinó que obliga a certes pautes de producció. El territori del Priorat és la terra de l'esforç on les condicions climàtiques i geològiques, quan són acceptades, assumides i compreses, permeten la producció agrària i turística distinta. Aquest factor que en els darrers anys ha permès un impuls econòmic rellevant té un caràcter permanent. El Priorat és el que és per les seves característiques fisiogràfiques que ja van atreure els monjos cartoixans cistercencs per bastir als peus de la Serra de Montsant el Monestir de la Cartoixa d'Escaladei.

Tradicionalment la sostenibilitat s'ha plantejat com un equilibri entre els tres factors i això ha portant molts cops a aprimar el factor ambiental quan el que interessa és desenvolupar l'economia. En aquest plantejament si el que interessa és millorar les condicions econòmiques i cal sacrificar algun dels valors socials o ambientals i el sistema manté l'equilibri.

El Priorat es troba en un punt de privilegi. La millora de l'economia de la comarca no ha anat en cap cas aprimant les qüestions ambientals i socials. Tot al contrari s'ha vist com el respecte pel territori, que genera singularitat i distinció ha estat un dinamitzador de l'economia i per tant ens trobem en un territori on podem plantejar la sostenibilitat sense cap mena de complexos. L'agricultura i el turisme, els dos grans motors econòmics de la comarca, es fonamenten en les condicions particulars de la seva geografia i la distinció li ve donada precisament per com aquestes activitats valoren i respecten les condicions de la geologia, el clima, la història i les tradicions.

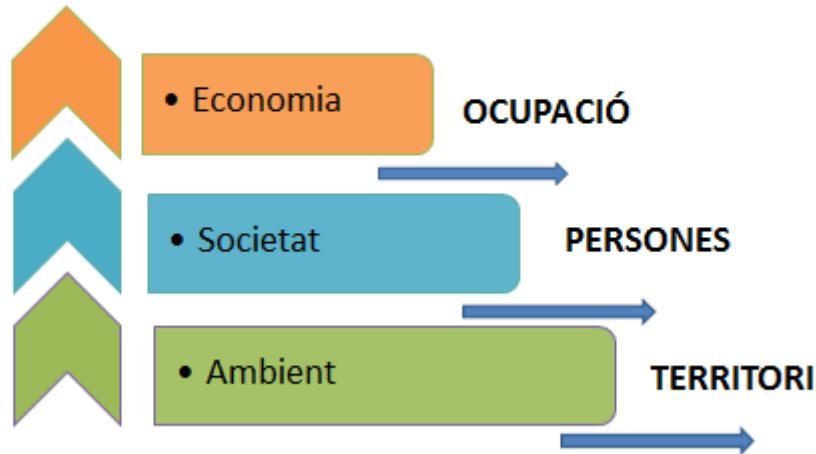
Per tant el plantejament de la sostenibilitat al Priorat ha de canviar l'esquema. La base sobre la que es sustenta el model són els factors territorials, l'ambient. En la mesura que es potenciïn les qualitats ambientals del territori es pot ampliar la base social. Les tradicions i la cultura no s'expliquen sense relacionar-les directament amb el territori sobre el que es sosté i són la materialització de la millora de la qualitat de vida que també té a veure de forma molt important amb la de l'entorn. Evidentment que la millora de la qualitat de vida depèn de les possibilitats econòmiques que generi aquest territori, però tal i com s'ha demostrat, ni l'agricultura ni el turisme pot competir en volum i preu amb altres territoris més productius. Al Priorat la producció ha de ser una molt específica on els factors de diferenciació són els que generen valor afegit que permet rendibilitzar les inversions i els esforços personals. Per això els factors econòmics de la sostenibilitat estan a expenses del grau de desenvolupament dels factors ambientals i socials. No és de cap de les maneres una forma de fixar límits al desenvolupament econòmic sinó que és la forma, precisament, de garantir el seu desenvolupament.

Per tant per millorar l'economia cal reforçar els factors ambientals. Aquests factors contribueixen a la valorització social no només dels recursos naturals sinó també dels indentitaris, del sentit de pertinença a una comarca i a un territori amb unes particularitats molt concretes. Només, doncs, a partir de l'increment de la base dels factors ambientals i socials es possibilitarà el desenvolupament de l'economia. De fet aquest plantejament no és altra cosa que la translació del model econòmic basat en el desenvolupament endogen que ha presidit l'economia del Priorat els darrers 20 anys.

L'esquema és el següent:

Taula 2 Esquema Innovador de la Sostenibilitat

Sostenibilitat al Priorat

La dinamització econòmica sota els principis de la sostenibilitat té una mirada molt particular sobre cadascun dels territoris on es pretén implementar. El principal escull inicial que cal superar és què s'entén per sostenibilitat en el marc del Priorat. Quins són els principis clau sobre els que ha d'orientar-se el Pla d'Acció. Posar el focus sobre les qüestions ambientals permet definir bé el concepte de la Carta Europea de Turisme Sostenible i més enllà del primer procés d'acreditació de l'espai territorial orientar accions per a cada agent i per a cada empresa que es vulgui certificar.

Això ens permet atendre el repte de com incloure el concepte de sostenibilitat al Pla d'Acció en clau del Priorat.

La sostenibilitat ambiental s'estableixen en funció dels diferents àmbits als quals afectaran les accions:

- **Espais Naturals:** Protecció, valorització i potenciació dels valors naturals
- **Espais econòmics:** Promoure activitats respectuoses amb l'entorn
 - Indústria: reducció d'emissions i contaminació, ús d'energies renovables i reutilització de residus
 - Construcció: eficiència energètica i integració a l'entorn
 - Agricultura: Respectuosa amb el medi a tres nivells de menor a major exigència: racional, integrada i ecològica i/o biodinàmica. En general l'aposta ambiental de l'agricultura va dirigida a la reducció de la utilització de fitosanitaris, la fixació de CO₂, el manteniment del sòl i de la qualitat de les aigües.

L'economia és un motor de transformació del paisatge. Els acords comarcals fixats a la Carta del Paisatge on es desprenen unes directrius d'actuació consensuades han de ser incorporades mitjançant les normatives urbanístiques

Carta Europea Turisme Sostenible PN Montsant-Priorat

d'àmbit municipal i en les accions de caràcter sectorial d'impuls de l'economia i de la creació d'infraestructures.

- **Espais antròpics:** respecte per al medi ambient i minimització dels efectes del canvi climàtic. Reducció de les emissions de CO₂. Utilització d'energies naturals. Foment de la Recuperació, reciclatge i reutilització de residus

La sostenibilitat social implica:

- El manteniment d'uns llindars poblacionals suficients per al manteniment de les infraestructures i serveis de la comarca
- Fixar gent al territori i si convé incorporar nous efectius demogràfics
- La capacitat per oferir serveis i atendre adequadament a tots els sectors de la població, especialment als joves i la gent gran
- La capacitat per mantenir i transmetre el patrimoni cultural immaterial: coneixements i sabers populars, costums, festes i tradicions
- La valorització del patrimoni històric i cultural
- La potenciació dels valors definits en la Candidatura a la UNESCO i la Carta del Paisatge
- La formació com a forma de capacitat de la població en les accions encaminades en la sostenibilitat ambiental

La sostenibilitat econòmica

- La creació d'ocupació a partir del desenvolupament del turisme sostenible però també en altres àmbits i sectors de l'economia vinculats a la sostenibilitat
- La promoció del turisme com element de gaudi i de descoberta del territori
- L'accés a nous mercats on valorin la distinció dels productes propis i de la sostenibilitat ambiental
- La formació per atendre els nous mercats i les noves oportunitats
- La comercialització i elaboració dels productes agraris i artesanals del Priorat
- El treball en xarxa amb altres territoris

La gran virtut de la diagnosi en el marc de la CETS és que orienta les activitats turístiques però també les no turístiques i especialment aquelles que permeten el gaudi recreatiu dels espais. Per tant la CETS permet construir un model turístic per tot l'àmbit d'actuació que facilita estructurar les propostes sobre un model turístic que ha de fer recomanacions pel que fa a les activitats, als llocs on es desenvolupen, i les condicions on es desenvolupen:

- **Activitats:** quines són les més recomanables, establint un grau de prioritat que pot variar en funció dels indrets i la intensitat on es desenvolupa.
- **Zonificació:** La bondat o no de les activitats no ve donada tan per les característiques de l'activitat en si, sinó per el lloc on es desenvolupa. Implica definir zones on es permeten o es promouen activitats, zones on es poden limitar i zones on fins i tot es poden impedir.
- **Intensitat.** El darrer factor a considerar serà la intensitat, que pot anar determinada pel nombre de persones que fan ús de l'espai, el temps de permanència en el lloc o

Carta Europea Turisme Sostenible PN Montsant-Priorat

el moment en que fan l'activitat. La intensitat obliga a establir capacitats de càrrega d'activitat per les distintes zones, activitats i períodes.

El Model turístic del Priorat canvia la mirada sobre el concepte de turisme sostenible i de la sostenibilitat en general per centrar l'objecte de base en el territori.